

A 1892/kultur

Käsittelijä Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunnan mietintö, joka koskee
jäsenehdotusta
pohjoismaisen opettajankoulutuksen vahvistamisesta

Ehdotus

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,
että pohjoismaista opettajankoulutusta vahvistetaan.

Taustaa

Pohjoismaisen kieliyhteistyön yhtenä tärkeänä pyrkimyksenä on se, että olisimme vatedeskin edelläkävijäalue, jonka asukkaat pyrkivät ymmärtämään ja kunnioittamaan toistensa kieliä ja kulttuuria ja siten ylläpitämään pohjoismaista kieliyhteistyötä (Pohjoismainen kielipoliittinen julistus, 2006). Pohjoismaiden peruskoululaisten tutustuttaminen pohjoismaisuuteen on ensiarvoisen tärkeää, jotta he kiinnostuisivat Pohjoismaiden kulttuurista ja saisivat valmiudet kommunikoida jollakin skandinaavisella naapurikielellä. Opettajaopiskelijoiden pohjoismaisten kielten ja skandinaavisten naapurikielten tuntemus ja didaktinen osaaminen ovat siten avainasemassa, kun pyrimme kehittämään ja lujittamaan pohjoismaista kieliyhteistyötä.

Useiden tutkimusten mukaan Pohjoismaiden peruskoulunopettajat kuitenkin kokevat, ettei heillä ole riittäviä valmiuksia sisällyttää naapurimaiden kieliä ja kulttuuria opetukseensa. Pohjoismaiden opettajankoulutuksessa on siis todellakin syytä panostaa skandinaavisten naapurikielten asemaan.

Norjassa tehdyn tutkimuksen mukaan vain kolmasosa kyselyyn vastanneista norjan kielen opettajista luotti omiin naapurikielididaktiikan taitoihinsa (Pran, K. ja Ukkelberg, Å 2011: *Norsklærerens holdninger til eget fag*). Samansuuntaisia tuloksia saatiin Ruotsin opetusalan ammattijärjestön vuonna 2012 teettämässä tutkimuksessa, jossa kolmasosa yläkoulun opettajista ja vain kymmenen prosenttia peruskoulun 4.–6. luokkien opettajista katsoo taitojensa riittävän skandinaavisten naapurikielten opettamiseen (Lärarnas Riksförbund 2012).

Pohjoismaiden opettajankoulutuslaitoksia palvelevan pohjoismaisten kielten ja skandinaavisten naapurikielten keskuksen perustamisella halutaan kiinnittää huomiota

naapurikielididaktiikan ja pohjoismaisten naapurikielten ymmärtämisen kehittämiseen ja vahvistamiseen Pohjoismaiden peruskouluissa. Keskuksen tehtävänä olisi myös luoda opettajille ja opettajaopiskelijoille oma osaamisalusta ja vuotuinen webinaari.

Pohjoismainen keskus voisi koordinoida opettajankoulutuslaitosten pohjoismaisen verkoston työtä. Lisäksi se voisi tukea Pohjoismaiden opettajaopiskelijoiden nykyistä kielilähettiläsjärjestelmää ja innostaa siten vastavalmistuneita opettajia välittämään oppilailleen tietoa Pohjoismaista ja niiden kielistä. Lähettiläsjärjestelmä tarjoaa opettajaopiskelijoille tilaisuuden olla jonkin aikaa toisen Pohjoismaan opettajankoulutuslaitoksessa ja toimia samalla pohjoismaisuuden lähettiläinä.

Pohjoismaiden opettajankoulutuslaitosten opiskelija- ja opettajavaihdon edistämisen voi vahvistaa skandinaavisten naapurikielten opetusta, mutta kansallisten kurssisuunnitelmien väliset erot tekevät pitempien vaihtojaksojen tai yhteisten kursien/moduulien toteuttamisesta hankalaa. Lisäksi yksilöiden liikkuvuudella on vain vaatimattomia heijastusvaikutuksia.

Opettajankoulutuslaitosten pohjoismainen verkosto on siksi kehittänyt verkostossa mukana oleville oppilaitoksille kielilähettiläsmallin. Kielilähettiläät viettävät viikon jonkin toisen Pohjoismaan opettajankoulutuslaitoksessa, ovat mukana äidinkielen opetuksen kurssilla ja osallistuvat aktiivisesti opetukseen, mikä antaa paikallisille opiskelijoille mahdollisuuden harjoitella kommunikointia ja skandinaavisen naapurikielen ymmärtämistä.

Vuonna 2021 toteutettu naapurikielididaktiikkaa opettajankoulutuksessa käsittelevä pilottihanke [Nabosprogsdidaktik i læreruddannelsen. Et netbaseret sprog- og kultursamarbejde](#) osoittaa, että niin fyysiset kuin virtuaalisetkin lähettilästapaamiset antavat opettajaopiskelijoille ”myönteisiä kokemuksia perehtymisestä toisen Pohjoismaan kieliin ja kulttuureihin”. Tutkimuksen mukaan opiskelijat ”oivaltavat, miten skandinaavisten naapurikielten opetus voidaan sisällyttää tarkoituksenmukaisesti ja mielekkäästi äidinkielen opetuskokonaisuuteen.”

Keskuksen tehtävät voidaan tiivistää seuraavasti:

1. Opettajankoulutuslaitosten pohjoismaisen verkoston toiminnan koordinointi ja kehittäminen pohjoismaisiin kieliin ja skandinaaviin naapurikieliin liittyvissä asioissa. Verkostossa on nykyään 14 aktiivista opettajankoulutuslaitosta, ja jäsenmäärän odotetaan seuraavien viiden vuoden aikana kasvavan 25:een, jolloin mukana ovat myös Färsaaret ja Grönlanti.
2. Verkostotapaamisten ja vuotuisen webinaarin järjestäminen verkoston jäsenille sekä myös muille Pohjoismaiden opettajankoulutuslaitoksille. Osallistujamäärän odotetaan kasvavan seuraavien kolmen vuoden aikana 22:sta 30:een.
3. Pohjoismaisen kielilähettiläs- ja työpajatoiminnan ylläpitäminen ja kehittäminen.

4. Apurahojen välittäminen opiskelijälähettiläille. Viiden päivän mittaista vierailua varten voitaisiin myöntää esimerkiksi 3 000 Tanskan kruunua, ja apurahoja jaettaisiin vuosittain 30 opiskelijalle. Lukuvuonna 2021–2022 lähettiläinä toimi kaikkiaan 45 pohjoismaista opettajaopiskelijaa.
5. Viestintäalustan perustaminen ja tiedon ja parhaiden käytäntöjen jakaminen sen välityksellä.

Keskus voisi myös hakea ulkopuolista rahoitusta oppimateriaalihankkeille ja muille hankkeille, joissa tuotetaan tietoa pohjoismaisista kielistä ja skandinaavisten naapurikielten didaktiikasta Pohjoismaiden opettajankoulutuslaitoksia ja kouluja varten.

Keskusta perustettaessa on pyrittävä maksimoimaan synergiavaikutukset ja hyödyntämään nykyisiä rakenteita, minkä vuoksi se tulee perustaa jonkin opettajankoulutuslaitoksen yhteyteen. Varteenotettava vaihtoehto on esimerkiksi Kööpenhaminan ammattikorkeakoulu, jolla on keskeinen rooli nykyisen verkoston ylläpitäjänä. Keskuksessa tulee olla vähintään kaksi työntekijää, eli ainakin johtaja ja yksi opiskelijaavustaja. Johtajan tueksi asetetaan ohjausryhmä. Siinä tulee olla henkilöitä, jotka edustavat opettajankoulutuslaitoksia pohjoismaisten kielten ja skandinaavisten naapurikielten verkostossa. Ohjausryhmässä ovat edustettuina kaikki Pohjoismaat.

Keskuksen arvioidut vuotuiset kustannukset ovat 1,8 miljoonaa Tanskan kruunua mukaan lukien palkat, apurahat, toiminta ja yleiskustannukset.

Valiokunnan näkemykset

Pohjoismaiden ministerineuvoston raportti *Onko pohjoismaista kieliyhteyttä olemassa?*² pohjautuu kyselytutkimukseen, jossa selvitettiin 2 000 Pohjoismaissa asuvan nuoren kielitaitoa ja asenteita kieliä kohtaan. Raportin mukaan *skandinaavisten kielten eli ruotsin, norjan ja tanskan ymmärtämisessä on suuria eroja eri Pohjoismaiden nuorten välillä, ja joissakin Pohjoismaissa merkittävä osuus nuorista pitää kieliä vaikeina ymmärtää – kun taas lähes kaikki ymmärtävät englantia* (s. 29). Heikentyneen skandinaavisten kielten taidon voi raportin mukaan olettaa vaikuttavan myös Pohjoismaiden väliseen integraatioon, koska toisessa Pohjoismaassa on vaikeampi opiskella ja työskennellä, jos ei ymmärrä kyseisen maan kieltä. Lisäksi se voi vaikuttaa myös pohjoismaiseen identiteettiin, joka on ollut riippuvainen siitä, että pohjoismaalaiset ymmärtävät toisiaan.

Raportissa todetaan niin ikään, että pohjoismaisten kielten opetus on jäänyt Pohjoismaiden kouluissa lapsipuolen asemaan, mikä johtuu osittain siitä, etteivät opettajat koe oman osaamisensa riittävän niiden opettamiseen. Raportissa ehdotetaan, että Pohjoismaiden ministerineuvosto pyrki vaikuttamaan tilanteeseen *tukemalla kokemustenvaihtoa, yliopistojen opettajankoulutusten ja pohjoismaisten kielten laitosten välistä yhteistyötä, opettajien osaamista kartuttavia hankkeita, opetusmateriaalien kehittämistä ja muita kielihankkeita* (s. 32).

---

² [Onko pohjoismaista kieliyhteyttä olemassa?](#)

Osaaminen ja kulttuuri Pohjolassa -valiokunta kannattaa raportin ehdotuksia ja katsoo, että kaikkien Pohjoismaiden opettajankoulutuslaitoksia palveleva pohjoismaisten kielten ja skandinaavisten naapurikielten keskus parantaisi maiden edellytyksiä saavuttaa *Pohjoismaisen kielipoliittisen julistuksen* tavoite siitä, että kaikki pohjoismaalaiset voivat kommunikoida keskenään ensisijaisesti jollakin skandinaavisella kielellä.

Reykjavikissa 29. kesäkuuta 2022

Aron Emilsson (SD)
Camilla Gunell (ÅSD)
Heidi Viljanen (sd.)
Kathrine Kleveland (Sp)
May Britt Lagesen

Mikko Kinnunen (kesk.)
Outi Alanko-Kahiluoto (vihr.)
Stén Knuth (V)
Veronika Honkasalo (vas.)
Ville Kaunisto (kok.)